

בס"ד. ש"פ בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשי"א

(הנחה בלתי מוגה)

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם גו' ואולך אתכם קוממיות². וצריך להבין מהי גודל המעלה כ"כ בענין והתהלכתי בתוכם, שעז"נ³ אם בחוקותי תלכו גו' הנה אז דוקא והתהלכתי בתוכם, והרי כתיב⁴ אחרי הוי' אלקיכם תלכו, וכתיב⁵ ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו, ואמרו רז"ל⁶ מה הוא חנון אף אתה חנון מה הוא רחום אף אתה רחום כו', וא"כ, ישנו תמיד ענין ההליכה בדרכיו של הקב"ה, ומהו החידוש בענין והתהלכתי בתוכם, שיהי' דוקא כאשר בחוקותי תלכו. גם צריך להבין מהו ענין ואולך אתכם קוממיות, שפירושו בקומה זקופה⁷, ובגמרא⁸ הובאו ב' דעות בזה, דעה א', כמדת היכל שהיא מאה אמה, ודיעה ב', כב' קומות דאדה"ר, דהיינו מאתיים אמה. וצריך להבין הענין והמעלה בזה⁹.

וביותר צריך להבין, שהרי מצינו מעלה יתירה ביעודים אלו, והתהלכתי בתוכם גו' ואולך אתכם קוממיות, לגבי שאר היעודים שנאמרו בפרשה זו, שכל שאר היעודים אינם תלויים בזמן מסויים, לעתיד לבוא דוקא, אלא יכולים להיות בכל זמן, והיינו, שבכל זמן שיהי' בחוקותי תלכו גו', אזי ונתתי גשמיכם בעתם, וכל שאר היעודים. וראי' לדבר, שמצינו במסכת תענית¹⁰, שבימי שמעון בן שטח היו חטים ככליות כמו שיהי' לעתיד לבוא¹¹. אמנם, בענין חטים ככליות אפשר לומר שזהו רק מעין ודוגמא בלבד ממה שיהי' לעתיד לבוא. אך מצינו¹² ג"כ בנוגע להיעוד ונתתי שלום בארץ גו' וחרב לא תעבור בארצכם¹³, שבגלל זה לא נתן

-
1) על גליון מאמר זה (שבספריית אגודת חסידי חב"ד) כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אז"ב שהק"ש פ"ח" (= אמרי בינה שער הק"ש פרק פח).	שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ג. וראה ג"כ מכילתא בשלח טו, ב. שבת קלג, ב.
2) פרשתנו כו, יב"ג.	7) פרש"י עה"פ.
3) שם, ג.	8) ב"ב עה, א. סנהדרין ק, א.
4) ראה יג, ה.	9) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה נשא תרע"ג (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' רנח ואילך).
5) עקב יא, כב.	10) כג, א.
6) ספרי עקב עה"פ. וראה רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ח.	11) ראה כתובות קיא, ב.
	12) תענית כב, א ואילך.
	13) פרשתנו שם, ו. תענית שם.

יאשיהו לפרעה לעבור למלחמה דרך ארץ ישראל, כיון שדרש מ"ש וחרב לא תעבור בארצכם, שאין הכוונה לחרב שאינה של שלום, שהרי כבר נאמר ונתתי שלום בארץ, אלא הכוונה היא אפילו חרב של שלום. וענין זה הי' בפשיטות אצלו עד כדי שלא נמלך בירמי' הנביא על זה. ואף שנענש על זה, הרי העונש לא הי' בגלל שלא פירש את הכתובים כראוי, אלא משום שלא הי' דורו דומה יפה בעיני המקום, אבל לולי זאת, הי' יעוד זה צריך להתקיים גם באותו זמן. ומזה מובן שהיעודים שבפרשה אינם תלויים בהזמן דלעתיד לבוא דוקא. אמנם בנוגע ליעודים דוהתהלכתי בתוכם גו' ואולך אתכם קוממיות, כתבו הרמב"ן¹⁴ ורבינו בחיי¹⁵, דע כי לא השיגו ישראל מעולם (לא בזמן בית ראשון ולא בזמן בית שני) לברכות האלה בשלמותן, לא הרבים ולא היחידים מהם (היינו גם היחידים שהיו בשלימות), ויהיו רק בגאולה העתידה בזמן ביהמ"ק השלישי. ועפ"ז צריך להבין ביותר מהו גודל ענין והתהלכתי בתוכם גו' (לגבי ענין ההליכה שישנו תמיד) ואולך אתכם קוממיות (קומה זקופה, וב' קומות), שלכן יהי' ענין זה בשלימותו דוקא לעתיד, כשתבוא הגאולה השלימה במהרה בימינו.

וכללות הענין בזה¹⁶, דהנה דיוק הלשון והתהלכתי ולא והלכתי, מורה על ההרגל בהליכה, שחזור והולך כו', שבזה נכללים ב' אופני ההליכה, הליכה מלמעלה למטה והליכה מלמטה למעלה, כפי ששניהם בבת אחת. וזהו גם הפירוש בענין ואולך אתכם קוממיות, לשון רבים, שהם ב' קומות, ושניהם באים בבת אחת.

ב) ולהבין המעלה דענין והתהלכתי, ב' ההליכות בבת אחת, יש להקדים תחילה החילוק שבין ב' אופני ההליכה, והיתרון שבכל אחד לגבי חברו. והענין בזה, כידוע המשל בזה¹⁷ משני בני אדם, א' עומד למעלה בהר גבוה וא' עומד למטה בעמק, שהתחברותם יכולה להיות בשני אופנים, שהעליון ירד למטה, או שהתחתון יעלה למעלה. וההפרש ביניהם, דהנה, כאשר התחתון צריך לעלות למעלה, אזי יש בזה כמה תנאים¹⁸. הא', שצריך לידע כל הדרכים והנתיבות לעלות ההרה. הב',

ואילך. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תרמ. ע' תרנד.

ע' תרעו. ע' תרפב. ועוד.

17) ראה גם לקו"ת ראה כו, א. כח, ב.

18) ראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' תשעו

ואילך. סה"מ תרמ"ז ע' קמט. ספר השיחות

תרצ"ט ע' 316.

14) פרשתנו שם, יב.

15) בפתחתו לפ' בחוקותי. שם כו, ט. יג.

16) בהבא לקמן — ראה גם (נוסף לאמרי

בינה וד"ה נשא הנ"ל) ד"ה והתהלכתי

בתוכם במאמרי אדה"ז: הנחות הר"פ ע'

קנו. תקס"ט ע' קלא ואילך. מאמרי אדמו"ר

האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשפו ואילך. ע' תתעו

שיהי' בעל כח חזק שיוכל לעלות ההרה. הג', שיהיו לו לבושים המתאימים, היינו, שלא רק שהלבושים לא ימנעו אותו מלעלות ההרה, אלא עוד יסייעו לו בעלייתו ההרה. וענינו בעבודת האדם, הנה כתיב¹⁹ מי יעלה בהר הוי' גו', ובשביל זה צ"ל כמה תנאים. הא', שידע את הדרכים לעלות ההרה, והיינו, שבדרך הוי' גופא שזהו"ע כללות ענין התורה והמצוות, צריך לידע הדרכים הנכונות, היינו, שלימוד התורה יהי' כדבעי, ועוד זאת, שיהי' לשמה ולא לשם איזה פניות כו'²⁰. וזהו גם מ"ש בגמרא²¹ מאי דכתיב²² והי' אמונת עתך חוסן ישועות גו' אמונת זה סדר זרעים כו' ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו²², שהעיקר הוא יראת ה', וכדאיתא בהמשך הגמרא שם, שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה כו', ואפ"ה, אי יראת ה' אוצרו אין, אי לא לא. משל לאדם²³ שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעלי', הלך והעלה לו, א"ל עירבת בהן קב חומטין, א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העלית, דקב חומטין פירושו ארץ מליחה המשמרת את הפירות מלהתליע (כפירוש רש"י), דהיינו, שאין לו בזה טעם והבנה והשגה כו', שזהו"ע היראה וקבלת עול. ועאכו"כ שלא יהי' באופן שלומד ואינו מקיים מה שלומד (ועד"ז הלומד ע"מ לקנתר²⁴), שעליו אמר הכתוב²⁵ ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, ולא זכה נעשה לו היפך סם החיים²⁶ ומרבה חיות בקליפה לפי שעה, כמ"ש אדמור"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה²⁷. וכן הוא גם בקיום המצוות, שצ"ל כדבעי דוקא, וכדאיתא בגמרא²⁸ שיש המקיים מצות כיבוד אב ואם ויורש גיהנום כי מכבדם באופן שמבזה אותם, וכן הוא בקיום שאר המצוות שקיומם צ"ל כדבעי, וגם לשמה, ללא פניות כו'. ונוסף על ידיעת הדרכים, צריך לידע גם הנתיבות, דההפרש ביניהם הוא²⁹, שדרך היא דרך סלולה לרבים, ואילו נתיב הוא שביל צר, והיינו, שהנתיבות לעלות להר הוי' הו"ע השגות אלקות, שעיי"ז יבוא האדם בדרך ממילא לאהבה ויראה, ועיי"ז יעלה בהר הוי'. וכל זה הוא מצד הנפש האלקית. אמנם כדי שיוכל להעלות עמו גם את הנפש הבהמית, הנה על זה דרוש התנאי הב' שיהי' בעל כח חזק, היינו,

(19) תהלים כד, ג. ראה תוד"ה העושה — ברכות יז, א.

(20) ראה קונטרס עץ החיים פרק יב. וראה לקו"ש ח"כ ע' 50 ואילך.

(21) שבת לא, סע"א. תהלים נ, טז.

(22) ישעי' לג, ו. יומא עב, ב.

(23) ראה גם לקו"ת ויקרא ו, א. שלח מו,

(24) פ"ד ס"ג. קידושין לא, סע"א. וש"נ.

(25) ראה גם לקו"ת ויקרא ו, א. שלח מו, ג ואלך. ובכ"מ.

(26) ראה גם לקו"ת ויקרא ו, א. שלח מו,

(27) ראה גם לקו"ת ויקרא ו, א. שלח מו,

(28) קידושין לא, סע"א. וש"נ.

(29) ראה גם לקו"ת ויקרא ו, א. שלח מו,

ג ואלך. ובכ"מ.

ג ואלך. ובכ"מ.

(29) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקנר.

שלא יהי' רובץ תחת משאוי³⁰, אלא אדרבה, שיקח עמו גם את הנה"ב. והתנאי הג' הוא שיהי' לבוש בלבושים המתאימים, והיינו, שלא זו בלבד שהלבושים לא יבלבלו³¹, אלא עוד זאת, שיייעו לו בעלייתו. והענין הזה, דהנה, הלבושים הם אותיות המחשבה אותיות הדיבור והמעשה³², ויש בהם ב' ענינים, החיות וההרגש שבאותיות, וגוף האותיות. הנה תיקון החיות שבאותיות הוא ע"י העבודה דאהבה ויראה, שע"י ההתבוננות בהשגת אלקות הוא מוליד אהבה ויראה, שהם הגדפין שעל ידם פרח לעילא³³. אך תיקון האותיות עצמן הוא ע"י ענין הדמעות, כמ"ש³⁴ חומת בת ציון הורדי כנחל דמעה, שענין הדמעות הוא מצד כיוון המוח³⁵, והיינו עי"ז שמתבונן איך שהי' נפרד מעצמות ומהות א"ס ב"ה [ואף שהי' זה לשעה קלה בלבד, מ"מ לא נוגע לו מה הי' לאחרי זה, כיון שבאותה שעה הי' יכול להיות מקושר עם עצומ"ה א"ס ב"ה והי' נפרד מהעצמות], אזי נעשה אצלו כיוון הלב וכיוון המוח (עס פֶּאָרקלעמט אים די האַרץ און פֶּאָרקוועטשט אים די קאָפּ), שמזה באים הדמעות, והיינו לפי שאינו יכול לבטא את הענין באותיות, ואין המוח יכול לסבול זאת כו'. ועי"ז נעשה תיקון גוף האותיות, היינו, ששובר את החומה דלעו"ז ובונה חומת בת ציון. ודוקא כשישנם ג' התנאים הנ"ל, שיש לו לבושים המתאימים, וכחו חזק, והוא יודע הדרכים ונתיבות, דוקא אזי יכול לעלות להר הוי'.

וכן הוא גם בענין העלי' לגן עדן, שנקרא הר הוי"³⁶, דכשם שההר כפשוטו הוא דומם אלא שעולה למעלה³⁷, כך גם הענין דגן עדן הוא העלי' מלמטה למעלה, הנה כדי שתהי' העלי' מעולם הזה לגן עדן הרי זה ע"י נהר דינור דוקא, כיון שצריך לשכוח חיזו דהאי עלמא³⁸. וכמו"כ גם העלי' מגעה"ת לגעה"ע היא ע"י נהר דינור, כדי לשכוח על חיזו דגעה"ת, כי גם חיזו דגעה"ת מבלבל לגעה"ע. ועי"ז³⁹ שמצינו בר'

36) ראה גם המשך תער"ב שם ע' תשעט. ובכ"מ.

37) ראה עטרת ראש שער ר"ה פכ"ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי: דברים ח"ב ע' תרסד ואילך; דרושי חתונה ח"א ע' רי. ע' דש.

38) ראה זהר ח"א רא, א. ח"ב ריא, ב. רמז, א. תו"א יתרו סט, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תתכא ואילך.

39) ראה תו"א יתרו שם. המשך תרס"ו ע' יג. וראה גם ד"ה אלפיים שנה קדמה תורה לעולם (לקמן ע' 138 ואילך).

30) לשון הכתוב — משפטים כג, ה. וראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שכה. "היום יום" כח שבט.

31) ראה גם לקו"ת תצא לז, ריש ע"ג. סהמ"צ להצ"צ קז, ב.

32) ראה תניא פ"ד. 33) ראה תקו"ז ת"י (כה, ב). תניא פ"מ (נה, ב). ועוד.

34) איכה ב, יח. ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פ"א יב. סה"מ תרס"ה ע' רטו. המשך תרס"ו ע' רסו.

35) ראה תו"א וישלח כו, א.

זירא שצם מאה תעניתא כדי לשכוח תלמוד בבלי כשהי' צריך לעלות לארץ ישראל וללמוד תלמוד ירושלמי⁴⁰, דכיון שתלמוד בבלי הוא באופן דבמחשכים הושיבני⁴¹, הרי זה מבבל לתלמוד ירושלמי. ועד"ז בג"ע, שהעלי' מגעה"ת לגעה"ע היא ע"י נהר דינור כדי לשכוח חיזו דגעה"ת שמבלבל להגילוי דגעה"ע. ונוסף על הענין דנהר דינור, ישנו גם ענין העמוד שבין ג"ע התחתון והעליון, שע"י העמוד הרי הוא מתעצם עם המדריגה העליונה⁴². וענין זה הוא בכל ריבוי המדריגות שבגעה"ת וגעה"ע, כידוע⁴³ שאף שנזכרו רק ב' דרגות בג"ע, הרי באמת יש בזה ריבוי מדריגות עד אין קץ, שזהו ענין ג' העליות שבכל יום בג' התפלות, כיון שישנם ריבוי מדריגות שבהם עולים מדרגא לדרגא, לאחרי הקדמת ביטול המדריגה הקודמת שע"י"ז היא העלי' למדריגה היותר העליונה, עד אין קץ, כמאמר⁴⁴ צדיקים אין להם מנוחה כו' שנאמר⁴⁵ ילכו מחיל אל חיל. וכללות ענין העלי' בג"ע תלוי באופן העבודה למטה, דכפי אופן עבודת הנשמה בהיותה למטה כן הוא אופן עלייתה בגן עדן. דיש נשמות שזוכות לעלות רק לג"ע התחתון, ויש נשמות שעולות לג"ע העליון, וגם אותן הנשמות שזוכות לעלות לגעה"ע צריכות לעבור תחילה דרך ג"ע התחתון וכו'. וכל זה הוא בההילוך מלמטה למעלה, שתלוי באופן הכנת ועבודת התחתון.

ג) אמנם ענין ההילוך מלמעלה למטה הוא באופן שאינו דורש את התנאים הנ"ל. דהנה, העליון שנמצא למעלה, הרי הוא יודע את הדרכים והנתיבות. וכמו"כ הוא בעל כח חזק, והיינו, שמלבד זאת שבשביל הירידה מלמעלה למטה אין צריך כח רב, שהרי הצורך בכח הוא רק שיוכל להתמצם ולירד, הנה עוד זאת, שכחו של העליון הוא חזק. וגם ענין הלבושים אינו נוגע בהירידה למטה, ולא רק שאין זה נוגע מצד העליון, אלא גם מצד התחתון, היינו, שלא נוגע גם לבושי התחתון. וכמו במתן תורה שהי' באופן של המשכה מלמעלה למטה, כמ"ש⁴⁶ וירד הוי' על הר סיני, שלא הי' נוגע מצב התחתון. דהנה, ביציאת מצרים כתיב⁴⁷ כי ברח העם, ומבואר בזה (בתניא⁴⁸), דלכאורה תמוה למה היתה כזאת,

44) ברכות ומ"ק בסופן.

45) תהלים פד, ח.

46) יתרו יט, כ.

47) בשלח יד, ה.

48) פל"א. וראה גם ד"ה וספרתם לכם

פ"ב (לעיל ע' 65).

40) ב"מ פה, א.

41) איכה ג, ו. סנהדרין כד, א.

42) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע'

תתכב. וראה תו"א יתרו שם. המשך תרס"ו ע'

טו. המשך תער"ב שם ע' תשפ ואל"ך. סה"מ

תרח"ץ ע' ריב. ובכ"מ.

43) ראה תו"א תצוה פא, ריש ע"ג.

וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא הי' מוכרח לשלחם, אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל הי' עדיין בתקפו כו', ומצד הגוף ונה"ב הי' צ"ל ענין של בריחה. ואף שאח"כ היתה העבודה דספירת העומר, מ"מ, הרי הגילויים דמתן תורה הם שלא בערך כלל לגבי העבודה דספה"ע, ונמצא, שכללות הגילוי דמ"ת הי' בדרך מלמעלה למטה, שלא הי' נוגע מצב התחתון, והגילוי מלמעלה למטה פעל אצלם שפסקה זוהמתן⁴⁹, כמו שהי' קודם החטא, וההמשכה למטה היתה באופן שהי' נשמע הדיבור אנכי הוי' אלקיך מכל ד' רוחות⁵⁰. ועד"ז מצינו בענין תחיית המתים שיהי' באופן של המשכה מלמעלה למטה, שלכן אמרו רז"ל⁵¹ כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (מלבד אלו שנימנו שם), והיינו, שהענין דתחיית המתים יהי' אצל כל בני", ואין זה כמו בגן עדן שיש בו חילוקי מדריגות כנ"ל, אלא באופן שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שזהו לפי שענין תחיית המתים הוא באופן של ירידת העליון למטה, שלכן אינו נוגע מדריגת ומצב התחתון⁵².

ויובן זה⁵³ ע"פ משל ממלך גדול שיושב בהיכל מלכותו בלבוש מלכות וכתר מלכות, וכל העם עומדים בחוץ, וכל בקשותיהם מגיעים אל הממונים או אל השרים, שהם מוסרים את הבקשות אל המלך, כיון שאי אפשר להם להכנס בעצמם אל המלך. וגם כשישנו מי שזוכה שנותנים לו להכנס, הרי יש הגבלות עד היכן הוא יכול להכנס, לחצר החיצונה או לחצר הפנימית או לחדר המלך עצמו. אך לפעמים המלך רוצה להתגלות אל העם, ואז הוא יוצא מהיכלו ועומד בשער ההיכל ומתגלה אל כל העם, היינו שהמלך עצמו כפי שהוא בטהרתו, בלבוש מלכות ובכתר מלכות, ברוב פאר והדר, מתגלה לכל. אבל באופן כזה נופל יראה ופחד על העם, שמתבטלים לגמרי, עד שלא שייך כלל שידברו עמו בעניניהם ויבקשו בקשותיהם. אך ישנו עוד אופן בהתגלות המלך, והוא כאשר המלך מתלבש בלבושים פשוטים, וגם מדבר עם העם בענינים פשוטים, שאז הוא בערך אליהם שיוכלו לדבר בעניניהם ולבקש בקשותיהם, והיינו, שאף שהעם יודעים שהוא הוא אותו המלך שלפני משך זמן הי' לבוש בלבושי מלכות

סה"מ תרח"ץ ע' ריב ואילך. ד"ה לה"ע תחיית המתים וד"ה אתה הראת תשמ"ו (תו"מ סה"מ אייר ע' רכא ואילך. סיון ע' שמה). ובכ"מ. (53) ד"ה נשא תרע"ג (סה"מ שם ע' רסג). וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ט שם ע' קמא. מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' תתעא ואילך.

(49) שבת קמז, רע"א. ועוד.
(50) ראה שמו"ר פ"ה, ט. זח"ג רכט, ב (ברע"מ).
(51) סנהדרין פ"א מ"א.
(52) ראה אמרי בינה שם. וראה תו"א יתרו עג, ב. המשך תער"ב שם ע' תשעט ואילך.

ובכתר מלכות, מ"מ, כיון שעתה מתלבש בלבושים פשוטים ומדבר אתם דברים פשוטים, הרי זה פועל אצלם שיוכלו לדבר אתם בעניניהם הפרטיים ויבקשו בקשותיהם. והנה, כאשר המלך מתגלה כפי שהוא לבוש בלבושים פשוטים, בזה דוקא מתגלית עצמותו ומהותו יותר מכמו בהיותו בלבושי מלכות וכתר מלכותו, שהרי הסיבה לכך שהמלך מתלבש בענינים הפשוטים היא לפי שרצונו שהעם ידברו עמו בעניניהם לפי ערכם, ועד כדי כך, שבשביל זה הוא מוותר על לבוש מלכות וכתר מלכות, היינו, שבזה דוקא הוא העצמיות שלו, ולכן גם התאחדות העם עם המלך היא עם עצמותו ומהותו של המלך. והדוגמא מזה יובן למעלה, שהגילוי דמ"ת הוא עד"מ התגלות המלך ברוב פאר והדר, שלכן פעל גילוי זה ביטול גמור, וכמאמר⁵⁴ על כל דיבור ודיבור פרחת נשמתך והוצרך להחזירה להם בטל תחי' דוקא. אך ענין קיום המצוות בדברים גשמיים לאחרי מ"ת הוא בדוגמת התגלות המלך כפי שהוא מלובש בלבושים פשוטים, שזהו שהמצוות נתלבושו בדברים גשמיים, אבל דוקא בזה נמצא עצמותו ומהותו ית', וכמאמר לית מחשבה תפיסא ב' כלל⁵⁵ כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורתו ומצוותי⁵⁶. והיינו, שבקיום התומ"צ נתפס עצומ"ה ממש, שאינו נתפס גם במחשבה הקדומה דא"ק. ולכן, ענין קיום התומ"צ בגשמיות דוקא הוא הכלי לתחיית המתים, שיהי' מצד עצמותו ית' דוקא.

ד) והנה בכל אחד משני אופני ההילוך הנ"ל, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, יש מעלה ויתרון שאין בזולתו. דהנה, בההילוך מלמטה למעלה יכול להלך רק לפי כחו, לפי ערך עבודתו בלבד, ובדרך כלל ההילוך הוא רק עד שורש הממלא. ובזה הוא היתרון בהילוך מלמעלה למטה, שאז נמשך העליון כמו שהוא, והו"ע גילוי הסובב. אך לאידך יש חסרון בירידת העליון למטה, שאינו בא בהתאחדות עם התחתון, כיון שאין זה מצד עבודתו של התחתון. ובזה הוא היתרון בהילוך מלמטה למעלה, שהתחתון קולט את העליון בפנימיות. ועפ"ז מובן העילוי בענין והתהלכת בתוככם, שכולל ב' אופני ההילוך, שני סוגי הליכה, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, ששניהם נכללים בתיבה אחת ובענין אחד, שזהו ע"י גילוי בחי' שלמעלה משניהם.

וביאור הענין, דהנה בשני אופני ההילוך הנ"ל הרי מציאות התחתון תופסת מקום, והיינו, לא רק בעליית התחתון מלמטה למעלה,

(56) תניא פ"ד.ה. ובכ"מ.

(54) שבת פח, ב.
(55) תק"ו בהקדמה (יז, א).

העלאת הממלא בסובב, שהו"ע של העלאת מ"ן, שאז גם ההמשכה היא לפי ערך ההעלאה, היינו, שהתחתון הוא כלי להמשכה, אלא גם ההילוך מלמעלה למטה, המשכת הסובב בממלא, הנה אף שאין צריך לזה העלאת מ"ן, מ"מ צ"ל זיכוך המקבל. והיינו, דכיון ששורש המשכה זו הוא מבחינת גילוי האור כפי שהוא לעצמו⁵⁷, הנה עם היותו האור כפי שהוא לעצמו ולמעלה משייכות לעולמות, מ"מ, מזה גופא שצריך לשלול בו השייכות לעולמות (שזהו שאומרים שענינו הוא גילוי האור כפי שהוא לעצמו), מובן, שיש לו איזו שייכות לעולמות אלא שהוא מושלל מהם, ולכן שייך לומר שהתחתון הוא כלי לאור זה בדרך שלילה עכ"פ, ומשום זה צ"ל בו ענין של זיכוך עכ"פ (אף שלא שייך בזה ענין של העלאת מ"ן). וזהו שמצינו שגם לעתיד לבוא, שאז יהי' הגילוי מלמעלה למטה, יהיו חילוקי מדריגות, כמ"ש⁵⁸ למקטנם ועד גדולם, והיינו, שאף שהגילוי יהי' באופן דכמים לים מכסים⁵⁹, מ"מ, יהיו חילוקי מדריגות דקטנם וגדולם, והיינו, לפי שגם באופן ההילוך מלמעלה למטה צ"ל זיכוך המטה. ועוד זאת, שגם באופן ההילוך מלמעלה למטה ישנם הגדרים דמעלה ומטה, והמעלה מתגלה בהמטה, והיינו לפי ששורש ההמשכה הוא מבחי' האור כפי שהוא לעצמו, דעם היותו כפי שהוא לעצמו, מ"מ, להיותו אור בלבד, יש לו שייכות להעולמות, ויש בו הגדרים דמעלה ומטה. אמנם ענין והתהלכתי בתיבה אחת, הוא באופן שאין בו התחלקות דמעלה ומטה, ששניהם שוים, והיינו לפי ששורש המשכה זו הוא מהעצמות, שהוא מקור האור, ויתירה מזה, שבאמת אין שייך לתארו גם כמקור האור, ומצדו הרי הכל שוה ממש. ומזה מובן שבשביל זה לא צריך להיות אפילו זיכוך המקבל, אלא יכול להתגלות לכל. וגילוי זה יהי' לעתיד לבוא בתחיית המתים דוקא, שאז תהי' ההתגלות לכולם בשוה, ועד שאפילו ביש הנברא יתגלה שמציאותו היא היש האמיתי, והיינו, שגם היש הנברא שהרגשתו היא שמציאותו מעצמותו, הרי זה גופא הוא לפי שהתהוותו היא מהעצמות שמציאותו מעצמותו⁶⁰, ולעתיד יתגלה ביש הנברא שהוא עצמו הוא היש האמיתי.

וזהו גם מה שאומרים⁶¹ ד' השבחים דאין ערוך לך ואין זולתך אפס בלתך ומי דומה לך, אין ערוך לך ה' אלקינו בעולם הזה, ואין

60) ראה ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי בשלח מג, ג. סה"מ עזרת' ע' קנא. ד"ה באתי לגני שנה זו פ"ד (תו"מ ח"ב ע' 196 ואילך. תו"מ סה"מ שבט ע' רסו ואילך).
61) בתפלת שחרית דשבת.

57) המשך תרס"ו ע' תקטו ואילך. ד"ה באתי לגני פ"א (תו"מ ח"ב ע' 193. תו"מ סה"מ שבט ע' רסד).
58) ירמ' לא, לג.
59) ישע' יא, ט.

זולתך מלכינו לחיי העוה"ב, אפס בלתך גואלנו לימות המשיח, ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים. דהנה⁶², הפירוש דאין זולתך (לחיי העוה"ב) ואפס בלתך (לימות המשיח) הוא שאין מציאות זולתו ית', והיינו, שאף שיש איזו מציאות, מ"מ, הרי הוא בביטול, אם בביטול דאין (אין זולתך) או בביטול דאפס (אפס בלתך). משא"כ אין ערוך לך (בעולם הזה) ואין דומה לך (לתחיית המתים), הרי הפירוש בזה הוא שישנו זולת, אלא שהוא באופן דאין ערוך לך ואין דומה לך, והיינו, לפי שיש הנברא הוא עצמו הוא היש האמיתי, אלא שבזה גופא ישנם ב' אופנים שהם ב' קצוות מן הקצה אל הקצה. אין ערוך לך בעוה"ז, דאף שיש הנברא הוא עצמו היש האמיתי, מ"מ, בעוה"ז הרי זה בהעלם והסתור. אך ע"י העבודה בעוה"ז להסיר את כל ההעלמות והסתרים כו', אזי יהי' הגילוי דאין דומה לך כו' לתחיית המתים, שאז יתגלה בהיש הנברא שהוא עצמו הוא היש האמיתי.

(ה) **וזהו** גם מ"ש ואולך אתכם קוממיות, ב' קומות של אדה"ר, שהו"ע קומה דאור ישר וקומה דאור חוזר, עבודת הנפש האלקית עם הנה"ב ועבודת הנה"ב מצד עצמה, ולעתיד לבוא יתאחדו שניהם בתיבה אחת, שהו"ע ההתכללות דמעלה ומטה כאחד, מצד גילוי העצמות. וכמשנת"ל שאפילו היחידים שהיו בשלימות לא השיגו מעלה זו, שהרי אפילו קומתו של אדה"ר היתה רק מאה אמה, ודוקא לעתיד יהי' מאתיים אמה, כב' קומות של אדה"ר, שהו"ע התכללות ויחוד ב' הענינים דמעלה ומטה, מצד גילוי העצמות.

(62) ראה גם המשך תער"ב שם ע' תשפא. ד"ה אין ערוך חרנ"ב (סה"מ חרנ"ב ע' ו ואילך).